

Dnr Forte 2023-01547

Dnr Socialdepartementet: S2023/02208

Remissvar - Fortes yttrande över promemorian Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Forte, har erhållit ovan rubricerade remiss för yttrande.

I promemorian anges att syftet har varit att utreda och ge förslag på hur småskalig hälso- och sjukvårdsverksamhet kan anslutas till offentligt finansierad öppen vård på ett sätt som skapar långsiktighet och bättre förutsättningar för tillgång till en jämlik vård i hela landet.

Utredaren har valt att dela in promemorian i två huvudsakliga delar. Den ena delen behandlar småskaliga verksamheter inom hälso- och sjukvården. Förslag lämnas här om att upphäva lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning (LOL) och lagen (1993:1652) om ersättning för fysioterapi (LOF). Den andra delen behandlar jämlik vård i hela landet och en problematiserande diskussion förs kring själva begreppet ”jämlik vård”. Utredningen gör här bedömningen att förutsättningarna för forskning rörande primärvård i allmänhet och i glest befolkade områden i synnerhet, bör stärkas.

Avseende upphävandet av LOL och LOF konstaterar Forte att de aktuella lagarna har diskuterats och utretts under flera decennier och att de har i sin grund i en sjukvårdsorganisation som i väsentliga delar skiljer sig från dagens system. Ur det perspektivet har Forte ingenting att erinra mot utredningens förslag om att förändra regelverket.

Eftersom Fortes uppdrag är att främja och stödja forskning kommer vårt yttrande i övrigt behandla de delar i utredningen som rör behovet av forskning.

Utredningen anför att forskningen måste följa rörelsen mot en nära vård, vilket innebär en viss förflyttning från de större sjukhusen till vårdcentralerna. Enligt utredningen måste det finnas en reell möjlighet för primärvårdens medarbetare att bedriva forskning. Det innebär både möjlighet att söka och erhålla forskningsmedel och tid för att bedriva detta arbete. Vidare framhåller utredningen att möjligheter till forskning måste finnas inom primärvårdens alla områden och för alla däri verksamma yrkesgrupper.

Utredningen anför också att det bör vara lättare för mindre vårdverksamheter att ta emot

studenter för handledning och delta i samverkan samt utbildnings- och forskningsinsatser. För att möjliggöra en forskningskultur inom primärvården krävs enligt utredningen en långsiktighet i den ekonomiska finansieringen och i det systematiska arbetet på området. Utredningen lämnar inte några detaljerade förslag på hur forskningen kan stärkas och med vilka belopp, utan hänvisar till regeringen, lärosätena och huvudmännen.

Forte delar i huvudsak utredningens bedömningar avseende behovet av forskning och vi är i grunden positiva till att förutsättningar för forskning inom primärvården stärks.

För att möta de särskilda forsknings- och utvecklingsbehov som följer av omställningen mot en nära vård inom hälso- och sjukvården föreslår Forte i sitt underlag till regeringens forsknings- och innovationspolitik (*Forskning för morgondagens socialt hållbara samhälle - Fortes bidrag till regeringens forskningspolitik från och med 2025*) att regeringen genomför en särskild satsning på forskning och utveckling inom området. En sådan satsning bör ha ett tydligt fokus på samverkan med vårdens aktörer och intressenter. Satsningen bör vidare ha fokus på tvärvetenskaplig forskning, inklusive organisationsforskning och utveckling för nära vård. Den bör också omfatta forskning om omställningen i sig med fokus på måluppfyllelse i termer av kontinuitet, delaktighet och tillgänglighet liksom på konsekvenser för en mer jämlik och jämställd vård. Forte föreslår att satsningen bör bedrivas under 7–8 år. Forte vill också poängtera vikten av en långsiktig satsning eftersom det tar tid att etablera forskningsverksamhet av god kvalitet på ett nytt område.

Vidare kan nämnas att Forte, tillsammans med övriga myndigheter inom Rådet för statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst (RSK) rekommenderat regeringen att öka satsningarna på praktiktäna forskartjänster där personer både forskar och är anställda inom hälso- och sjukvården. Rekommendationen ligger helt i linje med de observationer och bedömningar som utredningen gör i promemorian (*RSK:s inspel på regeringens forsknings- och innovationspolitik*).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Jonas Björck efter föredragning av den ställföreträdande generaldirektören Mats Nilsson.

Jonas Björck
Generaldirektör